

40 **ФЕЛД**

ՀԱՐՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պարաճանդեի տոմսակա զին
մէկ Օսմ. ոսկի որդուած է և
կը, լուսարթ թէ բարեհաւ և կըր
թատէր աջգայինը կը փութան քա
յալեիւր Քնդոր Պատուարժան թաղ
խորհրդւոյ սոյն ձեռնարկն, որոյ ար
զինքն հարիւրաւոր երկսեռ ուսա
նողաց դաստիարակութեան պիտի
յաւանդայ ։

բէն, որ օտար երկիրներու ճ համաձայն զգեստներ կ'աւ կոչ ներ պատարաստեն, երբ այդ ճ համար երկրի մէջ ճաշակ չկայ կամ արդէ և շատ արտադրութ ռուններու համար կարելի չէ նախորդ բերել տան, երբ իննց տարբերութեանց համար երկրի բաւական սպառում չկայ: Ուր-ն հանդ կայ, այն տեղ անկողն կը հնադուրն այդ պահանջ դո-ցընող միջոցներն է:

Այսպէս է նաեւ երկրագործ- թեան համար: Այդ արհեստի տարբերութեանց մասին թուր- մէջ, գտնէ մեր գաւառիկն մէջ ա- չար միայն պահանջ կայ, որը ներկայ միջոցներ կատարելա- բաւ են զոչացնելու զայն: Ար- հաւանութեան համար կը պահ- իրականացան միջոցներ, իսկ զ- ղական սպառումն համար ներ- միջոցներն ոչ թէ անբաւական, շատ իսկ են և բաւական է ժա- նակին կանոնաւոր կերպով ան- ցող անհրճեներ ունենալ, որպէս հունձքի ժամանակ շտեմարանն արմատներով յորդին և խոցա- տարապայման կերպիւ ինչոյն պատճառ գառնան շատ մը երկ- գործաց անանկութեան և յու- հատուկեան, որպէս այդ պա- հան է այս տարի: Եւ այս պա- յարին մէջ մի թէ կարելի է պա- չել երկրագործէն, որ մշակութ- աբքի պայմանաց համաձայն ծ- ինքնով մշակէ իւր հողերն աւա- արդելիք ստանալու համար գործին՝ որ զին չընեն: Ու է ճ- նարկութիւն յաջողելու հա- պէտ է համբարալի լինի ժամ- ակի ողորդն և պահանջել հետ և համարալիութիւնը կը պակ- ն, ճարտարեանցիկ առաջարկ- ներ խորհրդ տարին Ամերի- Սթիւսի վարչապետի վանքին հա- հնձելու մեքենայ մը բերելու Ե- իւր ուղային, այդ մեքենայն է, հասած ժամանակ քանի մը օր լստեցաւ նաեւ քաղաքի մէջ թէ շուտով վարչա- չիփախո- հնձքադի գործաւորներն յա- կելով պիտի խորտակէին զայն, սըն զի կը մտածէին որ եթէ ի- լու այդ միջոցն ընդհանրաւոր- անէ և Եւրոպայի մէջ լի- կուէին իրենց պարտաւոր միջո- ղէն: Եւ ո՞վ կ'ուզէ զայդ գործ- ւորք իրաւունք չունենէն:

Ուրեմն մեր երկրակացու լի- թէ մշակութեան գիտական օրի- քն և այդ պարտաւոր ունեցող կուէթեան գործեաց թուրքիոյ ներսուծումն ներկայ ժաման- համար ո՞չ միայն անկարելի, նաեւ անօրումն այլ, կը համար- կիմք սակ' նաեւ զնաստակար- չափ կը պակսին արտահանութ- համար փոխադրական միջոցն- իւ վանքերու մէջ երկրագործ- թեան տեսական և գործնա- վարժարանաց հաստատումն, կարող պիտի լինի օրինակ յո- յընապի երկրագործաց, որը մ- միցս ի չգործ փոխադրական մ- ներու իրենց հողերու արտադ- թիւնները կ'ատկուցին գործ- փոխական աղբի:

Երկրագործական ուրիշ յո- ծի մը մէջ ալ, որ «Մասիփո- ղարման ժամանակ «Հայրենի» մէջ տպուեցան, Պ. Ն, Տաղա- րեանց կը խոստովանէ մեր փոխ- րական միջոցներու այս ցաւալի- կաւոր, և կը յանձնարարէ ի- ղիւր երկրագործաց որպէս թ- ռաւել աշխատութեամբ և մյա- թեան առաւել կատարեալ գո- ներով մշակելով իրենց հողը, առաւանդութիւնը՝ զոր եւրոպ- երկրագործն ունի ամառն և զի- փոխադրութեան մասին՝ փոխ- նին նշանակելով միջոցներով ա- լել քանակութեամբ և հետեւեա- առաւել ամառն արդիւնք ստան- և սոյն միջոցաւ կարող լինելով- ցիլ օտար արդիւնաբերութեան Պ. Ն, Տաւադարեանց ոչ միայն ռունաւոր թուրքիոյ երկրագո- լիւրովոր մշակութեան օրէնքն- ընդօրինակելով անկարող էլ է տոյ այնչափ կատարելութեան չ- ցնել զայն, որ կարող լինի այն- քանակութեամբ և այնչափ ա- րդիւնք ստանալ իւր հողին օտարի փոխադրական առաւ- թիւններն փոխադրանքէ յետոյ, թ- յա արդիւնաբերութեան հետ ռո- ղով լինի միջիլ իսկ. այլ կը մո- մինչեւ անդամ թէ մեր մոտ

անօգուտ էր, բարձին վրայ կը նստէր, գլուխը չէ ծռնելը ծռած, և թաթերուն մէկը փորին ա մանայն զօրութեամբ կը հաղար, դէմքը կը կաճակտին երակները կը ձգտէին, արտաւորն աչերը կաշէր, և վերջապէս կը հեղձամղձկէր ոչ թէ կատարով, այլ իսկապէս:

Տէրս երբէք իւր դործերուն վրայ տեղեկատուութիւն չէր ինձ, այլ դիպուածով իմացած էի որ դաժմ ոչխարն որմիմ գննուր համար իւր ժամանակները պարտաւորուեր էր, սակայն մեր դասը դժուարին պարագայից մէջ, իւր կանոնէն խոտաւորուած համարներ էր:

Առաւօտ մը, նախաճաշէն վերադառնալով, դեռ ես յօլի-թէօրի քով նստած էի, զոր մինակ թողուր, իմացուց ինձ թէ պանդոկապետը մեզնէն ետեւած առնելիքը պիտի պահանջէր, այնպէս որ ճորտիէ յետոյ իւր քովը յիսուն սուէ աւելի դ պիտի մնար:

Ինչ պիտի ընէինք:

Ինքնակամբար պատասխան չդտայ այս հարցման:

Այս տարնապալից վիճակէն ազատելու միակ ջոց մը կը տեսնէր ինք, այն էր ներկայացում մը նոյն իրերիցով:

Ներկայացում մը առանց ջերպիւնդի, առանց չէի և առանց յօլի-թէօրի. անկարելի կը թուէր:

Բայց մեր վիճակը չէր ներքը մէջ լքանիլ անբուժեալն մը առջեւ, հարկ էր՝ անին զօհողութիւն ներով խնայելը դժուր-թէօրի և ազատել. բոլիշը զբերը, կրակը, սննեակը, մեզ կը հարկադրէր նուազն քատուն ֆրանքի հատոյթ մը ձեռքը վրայնդ տեսնալէն վճարելու համար, որ մեր դէպքինը տեսնելով, նորէն վարկ բանալ մեզ:

Քառսուն ֆրանք այս դիւղին մէջ, այս ցուրդին և մեր ներկայ միջոցներով, խելքի մօտ չէր:

Սակայն տէրս, առանց երկար մտածելու, ծագրութեան սկսեալ պարապիլ մանաթն փութով Մինչ ես մեր հիւանդին քով հսկէի, վաճառքին մէջ թատերասրահ մը դտերէր, վաճառք մէջ ներկայացում տալ անհնարին էր այն ցուրտը ծանօտեցումները գրեթէ և պատուար վրայ փակցուած թատերաբմ մը կաշմեց քանի մը տակտակներով քայլաբար իւր յիսուն սուները ծախելով յոմեր և գնանոց կէսէն կտրեց որպէս զի լոյսը կրկնապարար Մեր սենեակին պատուհանէն կը տեսնէին որ թար կուգար ձիւնին մէջ, կ'անցնէր կը դառնար պանդոկին առջեւէն, և սրտատանջ կը հարցնէին

